

UNIVERSITETET I OSLO

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

Arbeids- og inkluderingsdepartementet	
Saksnr.: 200600205	Dok nr.: 56
Arkivkode: 510	Dato: 04.07.06
Avd.: SAMI	Saksbeh.:
U.off.:	

Rektor
Postboks 1072, Blindern
0316 OSLO

Telefon: 22 85 63 01

Telefaks: 22 85 44 42

E-post: udirkont@admin.uio.no

Nettadresse: www.admin.uio.no/kollegiet/rektor/

Dato: 28. juni 2006
Deres ref.: 200600205/GUH
Vår ref.: 06/2644

Svar på høring - Innstilling om en nordisk samekonvensjon

Universitetet i Oslo takker for muligheten til å uttale seg om Innstilling om en nordisk samekonvensjon.

Vi har sendt høringen ut til aktuelle miljøer hos oss, og vi har mottatt uttalelse fra Sosialantropologisk institutt, Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Høringsuttalelsen følger vedlagt.

Universitetet i Oslo håper denne uttalelsen vil gi nyttige innspill i det videre arbeidet med saken.

Med hilsen

Geir Ellingsrud
rektor

Tove Kristin Karlsen
kst. universitetsdirektør

Vedlegg

Saksbehandler: Gunn von Trepka, tlf 22 85 63 8, e-post: g.v.trepka@admin.uio.no

Gro Ween
Sosialantropologisk institutt
Universitetet i Oslo.

Høringsuttalelse, Nordisk samekonvensjon.

01.06.06

Nordisk samekonvensjon er prinsipielt viktig fordi den konstaterer at samer er våre nordiske lands urfolk, at de er bosatt på tvers av landegrensene, at staten og majoritetssamfunnet har et ansvar for å gi samisk kultur og samfunnsliv tilstrekkelige kår, ikke minst fordi konvensjonen erkjenner samenes rett til selvbestemmelse og deres rett til land og vann. Disse erkjente rettighetene skal også ses i forhold til at samene gjennom historien er blitt behandlet urettferdig.

Det siste punktet som konvensjonen konstaterer er viktig fordi urettferdighet og diskriminering mange steder har hindret samiske rettigheter til selvbestemmelse, og til land og vann. Med samekonvensjonen har de nordiske landene åpnet for muligheten til å korrigere dette.

Høringsuttalelsen vil kommentere enkelte av konvensjonens artikler:

Artikkel 3. Selvbestemmelse.

Denne artikkelen omtaler samenes rett til selvbestemmelse i overensstemmelse med folkeretten og bestemmelsene i denne konvensjonen, i forhold til sin økonomiske, sosiale, og kulturelle utvikling, og for sine egne formål selv å forfølge over sine naturressurser.

Denne artikkelen er uklart formulert. Dette skyldes antakelig manglende internasjonal overensstemmelse om hva urfolks rett til selvbestemmelse skal inneholde. Denne uenigheten kunne på den annen side ha medført at de nordiske landene tok et ansvar for å i større grad artikulere et nordisk ståsted til begrepet selvbestemmelse.

Denne artikkelen er prinsipielt viktig for samer i Sverige og Finland, men denne intensjonen har i utgangspunktet vært virksomt i Norge siden ILO konvensjon nr. 169 (i artikkel 7, punkt 1) som ble ratifisert, 20. juni 1990. I norsk sammenheng er det som mangler, det som beskrives under ILO konvensjonens artikkel seks, punkt c) - å etablere virkemidler for full utvikling av folks egne institusjoner og initiativer og skaffe nødvendige ressurser for dette formål. Med andre ord: selvbestemmelse kan kun oppnås med nødvendige ressurser og gjennom praktisk tilrettelegging.

Artikkel 5. Statens ansvar.

Denne artikkelen er viktig fordi den artikulerer at alle statlige organer på alle nivåer er pliktige til å ivareta samiske rettigheter slik de er beskrevet i samekonvensjonen og folkeretten.

Ansvarsfraskrivelse og manglende koordinering av ulike statlige organer, på ulike nivåer må bære mye av ansvaret for den manglende forbedringen i den samiske rettighetssituasjonen etter norsk ratifisering av ILO konvensjonen nr. 169 (1989).

Artikkel 6 og 7. Statens tiltak.

Disse artiklene beskriver statens tiltak i form av tilrettelegging, særtiltak og ikke-diskriminering. Artiklene mangler en vurdering av i hvilken grad positive tiltak skal gjennomføres. Dette i motsetning til ILO konvensjonen som flere ganger spesifiserer 'minst i samme utstrekning som andre deler av befolkningen.'

Artikkel 9. Sedvaner.

Ivaretagelse av samiske sedvaner og utarbeidelse av lovgivning på områder hvor det kan finnes samiske sedvaner er særlig viktig. Dette gjelder ikke minst områdene sør for Finnmark, hvor samer har opplevd større grad av intervensjon. Selv om konvensjonen på generelt grunnlag konstaterer at samene gjennom historien ikke alltid har blitt behandlet rettferdig, tar ikke artikkelen opp spørsmålet om hva som bør skje om statlig intervensjon i lengre tid har hindret samiske sedvaner å bli praktisert.

Artikkel 11. Næringsvirksomhet.

Denne artikkelen er viktig fordi den innebærer en korleksjon av tidligere reinbeitebestemmelser som har hindret sedvanemessig drift på tvers av nordiske grenser, som fra gammelt av var beskyttet i Lappekodicillen (1751).

Artikkel 14, 16, 17. Sametinget.

Rett til selvbestemmelse må følges av økonomiske midler, og tilrettelegges i samarbeid med andre statlige organer. Her er artikkel 16, rett til forhandlinger på et tilstrekkelig tidlig tidspunkt viktig – og noe som i øyeblikket ikke blir ivaretatt, på tross av eksisterende folkerettslig beskyttelse av samisk konsultasjonsrett. Representasjon må også innebære en reell medbestemmelsesrett.

Artikkel 19. Internasjonal representasjon.

Denne artikkelen er viktig fordi sametingets status i internasjonale fora frem til nå har vært uklar.

Artikkel 23. Språk.

I forhold til språk, som sedvane, er det nødvendig å skape retningslinjer for de situasjoner hvor statlig intervensjon har redusert samiske muligheter til å opprettholde sentrale kulturelle aspekter.

Artikkel 31. Samisk opphavsrett.

Opphavsrett er et viktig tema, både for å sikre religiøse rettigheter på den ene siden, og urfolks økonomiske fremtid på den andre. Denne artikkelen artikulerer en intensjon om å arbeide for at samisk kultur ikke skal anvendes av andre enn samer, uten innflytelse, rimelig del av økonomisk utbytte, og nødvendig merking. Artikkelen sier imidlertid lite om hvordan slike beskyttelse skal effektueres.

Artikkel 34, 36. Rett til land og vann.

Artikkelen beskriver blant annet retningslinjer for situasjoner hvor samene tradisjonelt har brukt området sammen med andre. Som tidligere nevnt, forholder ikke denne artikkelen seg til hva som skal skje når statlig intervensjon har hindret samiske sedvaner fra å bli praktisert. Hva når staten aktivt har bidratt til ikke-samisk overtakelse av tidligere samiske landområder?

Punktet om at utnyttelse av områdene skal begrenses til samme utstrekning som tidligere er uklart og kan lett oppfattes som motsetningsfylt i forhold setningens neste ledd, som sier at formene for utnyttelse skal tilpasses den tekniske og økonomiske utviklingen. Allikevel er dette punktet viktig fordi det åpner for utvikling. Bruk av begrepet "tradisjonell" har i norsk statlig praksis hatt en tendens til å medføre en konservering av samiske næringer, heller enn å gi rettmessig mulighet til å utvikle seg.

Bestemmelsen i artikkel 36 om at undersøking eller utvinning av naturressurser ikke skal gis dersom virksomheten umuliggjør eller vanskeliggjør samisk utnyttelse av områdene, og der utnyttelsen er vesentlig for samisk kultur, er viktig. Imidlertid bør det fastsettes retningslinjer for hvordan mulig aksept for slik utnyttelse skal oppnås, og hvem – gitt at dette handler om grupperettigheter - som kan gi slik aksept.

Artikkel 38. Kystsamiske rettigheter.

Denne artikkelen er viktig fordi den innebærer til nå manglende anerkjennelse av kystsamiske rettigheter til fiske og annen bruk av fjorder og kystfarvann. Denne artikkelen innebærer i motsetning til samekonvensjonens andre artikler om sedvane betraktninger om konsekvensene av tidligere statlig intervensjon.

Artikkel 45,46, 47. Nasjonal gjennomføring og økonomiske forpliktelser.

Artikkelen om å nedsette en statlig nemd er et viktig grep for å sikre gjennomføring av konvensjonens forpliktelser, men sier imidlertid lite om hvordan nemden skal sikre konvensjonens gjennomførelse. Likeledes er artikkel om å gjøre konvensjonen anvendelig i nasjonal lov essensielt og må med artikkel 47 medføre økte økonomiske forpliktelser fra staten.